

Oliver Friggieri (Malta)

ESTI NOUL ANOTIMP ACUMA TU...

Esti noul anotimp, acum, tu
columbă de această mină ieri
hrănită, precum soarele deasupra-mi
ce-alunecă încetinit și geme
prin slavă: tu în liniște-i vorbește
prea obositei minți ce se deschise
ție, ca un mormint, să poți
desculță-aici să mergi cu pace — du-te!
Acuma ești tu pianul cel tăcut
și-n tine-i melodia purpurie
ce o vei scrie cu acele note
pe care le promiseși, Poezie,
acuma tu-mi ești marea poezie,
glas nici de un dicționar inclus,
ritmuri plinsori, silabe fragmentări,
cum doar tăceri ești, o, singurătate,
o, rindunea ce bei din bălți
și numeri cercurile înflorind
seara, cind joc îmi fac zvirlind o piatră,
o, fiică dulce-a sufletelor mute,
însururată răsfoiești, citești
tristele cărți care le-a scris poetul.

SĂ FIE O-NTÎMPLARE?

Unde te-ascunzi, o, Doamne? În zadar
de-a lungul vechii străzi te-am căutat:
abia ce-ai dispărut, mi-au zis,
după un colț. În zori m-am deșteptat
și ziua-ntreagă-m alergat, pin' ce închis
într-un fundac mă pomenii, și se-nnoptă.
Și ori de câte ori mi-ai dat de înțeles
te-am așteptat în cameră-ncuiat
zadarnic îndelung: dar alții te-au văzut
întrînd la cei ce cu minie mă privesc.

Să fie o-ntîmplare că deloc
noi nu ne-am întîlnit, sau nu-ți aduci aminte
ce număr are casa mea, ori de ciudatul
nume al străzii unde locuiesc?
Dar dacă vii, tu fă-o mai-nainte
de-a se-nsura, căci noaptea pun zăvorul,
mi-e teamă să deschid.

In românește de Aurel Rău

MĂ-NȚEAPĂ DEGETELE TALE ASPRE

Mă-nțeapă degetele tale aspre
vînt năpustit, un regiment ce fuge
mă calcă, mă obosește ritmul atroc
opriți-vă, opriți-vă soldați
cu chip nedeslușit, încă mai sînt copilul
cărui vîntul verii-i face bine:
mă-nțeapă-aceste degete, aceste frunze
căzute-aici și floarea-aici călcată,
limba aceasta grea, cuvîntul ăsta
fals, răgușit, și strigătul ce urlă-n mine.
Vara ploioasă, iarna caldă,
arida primăvară fără flori
și toamna cu frunzișul plin de viață
fac să viseze sufletul ce scrie
o vorbă pe rătăcitorii nori,
pe negrele vagoane: tremură mina,
strimbă, prin arse frunze, bate inima.
Ia singele și scrie: „Fără rod
deși însărcinat e pintecul, opaișul
lumină n-o să dea, și zburătoarea
aripi nu va avea, și mute
buzele nu vor da nici un sărut,
ochii deschiși în întuneric, unde
se-nalță singură, întunecată
o-ntruchipare: falsă
și-e vocea, un ciclon care mă biciuie
neîncetat
și fără nici o noimă
se-nșiruie-anotimpurile: păsări
rătăcitoare care-mi cad
în brațele deschise, cîmîtir,

pentru-ngropari, orăz merindu satul,
să le ascundă cu adevărat
acesta-i universul ce pe sine
întotdeauna se urăște”.

SOSEȘTE TRENUL AZI...

Sosește trenul azi, cu plînsul meu:
pe-acoperișe mute afumă de departe,
plîng ruginite șinele
și eu, plin de rugină, îmi reiau plînsul.
Fețe fără trecut, femeile
visate sînt ușoare, anonime
și taciturne-apar vagoanele
spre-a fi mai taciturne-n clipa asta
cînd anotimpul singuratic își rostește
greața unui cuvînt pe care-l știi.
Acuma-mi place viața monotona
de cînd la mine-ajunse, cam tirziu,
trenul bătrîn pentru înția oară:
o, obosită undă, lîngă mine stai
descoperă ariditatea ăstui țărni!
Nerăbdător cu vechiul tren și cu
vagoanele distruse de-ani, cu șinele
mizere și cu chipurile
fără istorie
ce trebuie să vină-n seara asta,
o, seara asta o să scriem altă carte
și să le răsfoim pe cele vechi,
să ne-asezăm în rînd și să re-ncepem fuga
precum ieri,
pe drumuri mici, pe după-ntunecate colțuri
unde sosi-va trenul să dărîme
toate cartierele din jur ca să
vezi cum apare mult dorita stație.
Vai, mie, cit de mare e melancolia!
Sosește trenul azi, cu plînsul meu.

In românește de Ștefan Damia

CÎND FIECARE SOLDAT SE PREDĂ...

Este-o armată intrată-n panică înlăuntrul meu
pe măsură ce se apropie de linia inamicului
bătînd un ritm întîmplător pe tobe metalice,
călciind în pas de gîscă teritoriile familiare.
Este-un cuib de bătrîni bărzăuni înlăuntrul meu,
cuprinși de frenezie infinită, rotindu-se
în vane cercuri împrejurul rozelor veștede.

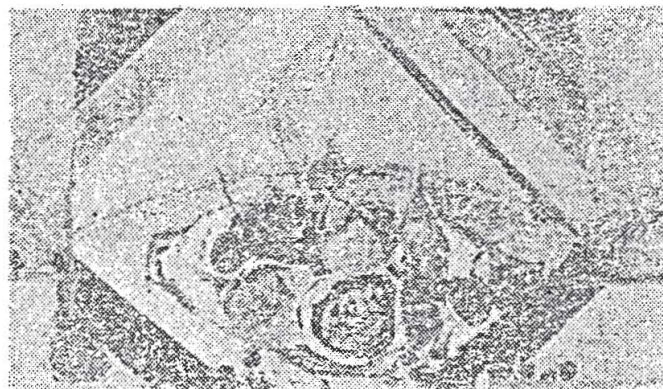
Cînd fiecare soldat se predă și moare pe de rost
și fiecare bărzăune cade amețit la pămînt,
cine știe dacă le voi mai auzi ecourile?

SPUNE-MI DIN NOU BASMELE

Spune-mi din nou basmele care-n trecut,
lîngă lumina lămpii între umbră și umbră,
prindeau contur fără-nctare dintre buzele tale, mamă,
în timp ce trebăluiai prin cameră să-mi faci patul,
iar umbra siluetei tale negre se hirjonea cu mine
peste pereți, crescînd mai mare și mai mare,
ca eroii din basme făcîndu-mă să par pitic.

Spune-le din nou, mamă, dar nu pe-acele
despre băiatul mic ajuns om mare astăzi.
Pe-acele îl știu prea bine.

In românește de Virgil Mihai

STEAVA (București, I, 500), 1989, PAVEL ALASZU
'8.39

467774

d în întrebare, glasul sceptic nu suspendă iremediabil sensul, neagă deopotrivă. Pentru că *iocul* lui Jumătate nu e aici sau asupra, în aerul (cînd sufocant, cînd ețat) al lui și/si, foarte de impuritatea lui sau/sau. Aceasta și pentru că — Grigurcu articularitatea acestei creații constă în capacitatea de a-și subspaimi, de a încercui obsesiile printr-o lucidă detașare. Din e a modelării substanței abominabile, ia naștere o speșă de m-a, o descompunere asimilabilă, pe alocuri suavă. Semn, inducum se spune, modernitate.

laritate prezentă în mai toate volumele de la *Mituri*, la *Port-necunoscut* (din care am citat pînă acum), dar care acordă, ibutul acuității în *Viața obligatorie* și *Spectacol amînat* (de cîta în continuare).

incendiile discursive ale începutului și combustia interioară de cea ce rămîne acum este „fumul mic al ironiei”. La „aroma” nîrului îmbracă în Pehlivan, prinșul se întoarce în August Proslitarul lamento bacovian strimbă (fără să vrea?) semnele de cocoșăa întrebării, apără chipul de ploie — pare a decreta gatorie”. La fumul mic al ironiei (microclimat existențial, do-cocabute precum „cîteva”, „mărunt”, „puține”, „mică”), împă-modează, solemnitatea emoțiilor se îndrăcește caricatural („ini- — un ring mic / cu două maimuțe roșii / care-și cară la arșosul din trece-n țara lui Arvinte, via Isarlik („Se face seară / fără zei, fără fulgere. / O briză agită frunzele / dea-cesei de cafea neagră... / Ironia, mica noastră Grecie”); sen- zibilesse precum hribii la foc („Iubirea noastră prudentă ca hribini. / După zid, scîncetul ridicol al vieților noastre”), iar a spectacolul în sintaxa lui închisă, precum Domnul K, sub a totuși, / pot pentru ca să zic / dar însă...”

textul — fardurile au devenit demult însăși fața „adevărată” El trăiește o viață obligatorie / el are fața în întregime scri-poem”) — acceptă acum întrebările mai multe în bibliotecă realitatea imediată, în ciuda sentinței: „nici un om nu poate mult adevăr / decît poate răbda un om”. *Viața obligatorie* amînat: proiectează, într-o măsură superioară, ca dramatism, unui necunoscut, asupra imperiului de hîmire al prințului Ju-lea crepusculară a epilogului. Duelul hamletian și-a devorat nătrul în teatru a tras cortina peste cortină și, odată actorii lui Jumătate ieșiți din scenă, poezia se va rosti de către Sînt semne că păpușarul cronofag a fost înghițit de propriile-i Dar cine a fost adevăratul autor? Oare nu cumva totul a fost nătru ca tocmai sfîrșitul să însemne adevăratul punct de plecare? se noi inventează arta tremurului?” se pune întrebarea în teri- *Viața obligatorie*, unde totul e ca-și-sigur pînă în clipa cînd, tr-o doară, făptura rostitoare își destramă partiura cu acul rogat”) al veroului verbelor: „Exiști?” Astfel încît, abecedarul n-n scîncet / alunecîndu-mi îngrozit din mîini”. Oricum, vorba „ceux qui n'ont trouvé réponse à rien supportant mieux les la tyrannie que ceux qui ont trouvé réponse à tout”.

te aici sfîrșit sau început și în ce măsură epilogul e deghizat în și dacă sînt eu, dumnezeule / eu / degetul tremurător al sme- ne scrie încet?” Din toate întrebările poeziei, acest „și dacă?” e nu cumva?”, dar dacă, totuși...” este, deopotrivă, cea mai dar și singura salvatoare. Ritual exorcizant, ea eliberează prin și fixează tocmai prin suspensie. Aici, victima devine una cu poziția întrebătorului figurează o „situație totală”, cum spune mită a cunoașterii și existenței, ilustrată perfect în căderea (in- a „sărmanului Dionis”.

ici, din punctul maxim al îndoielii, nu se mai deschid decît nuri: cel iremediabil alienant („să-ți bați joc de tine însuși, da, ntuziasm”) și cel prin care conștiința pierderii de identitate se cu aflarea adevăratei identități a realității. O concluzie care, metaforiza la rîndu-ne, îl împlinește, în sfîrșit, pe jumă- nu cu cealaltă parte a ființei sale, ci cu înțelegerea fap- și simplu, că, dacă el nu este întreg, în schimb *umbra* lui este . Un posibil dialog cu această umbră este poemul *entuziasm* din *amînat*, ca și, în alt fel, *biblioteca* sau concluzia din gest: „mă / ca pe-o targă un mort — / important e să ai o direcție,

urarea acestui dialog cu *integritatea umbrei*, dacă putem spune căru finalitate pare a implicabil interogativă („se mișcă în a mecanisme diferite și din întîmplare roțile și roțile lor se funcționează concomitent ducîndu-mă puțin mai departe — dar ofera, poate, cea mai fecundă formulă poeziei lui Florin Mu- ritor. Seria întrebărilor desfide însăși ideea de sfîrșit („da, și?”; mare să lăsăm definiția pe mîine, da?”; „și moartea, moartea i duce?”; „și cum să zbori beat și fericit / și cu burta plină / și nu ai, preasfînte, liber arbitru?”), alternativele se multiplică și prețau, dar de ce refuzați să mă luați prizonier?”; „zăpada în crie din nou biblia? / o, dar aceasta e întrebarea / unei fan- de cite ori să mai spun că nu sînt un om sfîrșit?”), agresivnea și a stărilor derizorii se lovește de structura interogativă și în- virilității (auto)ironice („cine spune, cine / că-i fericit pînă la zea, artiști!”; „din cite amănunte e făcut un rege? dar sinuci- rege din cite? despre poem știu, el e făcut numai din trei care izbucnesc în plîns”; „dar încotro o luase regatul meu / lăsa încă o dată singur?”), iar textul are grijă să plieze, să ate răspunsurile, în numele Dilemei.

Dan C. Mihăilescu

Oliver Friggieri

Născut în 1947, în Malta, Oliver Friggieri își petrece copi-lăria și își face studiile în prestigioasa, legendară insulă sud-mediterraneană. La universitatea de aici predă, în prezent, litera-tură națională și teorie literară. Autor de numeroase cărți de cri-tică, de romane, poezii, povestiri și traduceri, cunoscut în mai multe țări, mai ales prin romanele *Minciuna* și *Sucitul*. Membru al Asociației internaționale a Criticilor literari (Paris). A adu-nat într-o ediție critică întreaga operă poetică a poetului națio-nal al Maltei, Dun Karm. Una din operele sale critice: *Experien-ța leopardiană a unui poet maltez: Karmenu Vassallo*. Un mare număr de reviste din multe centre literare din lume l-au avut sau îl au colaborator. De după scutul unor ochelari mici, pe podul de la Struga mi-a scris o dedicație pe o plachetă cu poezii de-ale lui, apoi mi-a pîndit surpriza de a nu putea întrezări aproape nimic prin cîviutele de o dantelărie stranie ale limbii lui, un me-tisaj romanico-maur. Și totuși, doi pași, ghicitor temerar, mă încumet:

Dan l-univers itektek
marsus fil-polz ta' idejke...

Subliniez *univers*, *marsus*, *idejke*, și cu o linie punctată, ezitant, *Dan*, gîndindu-mă că îl va fi pierdut pe s final numai de dragul prenumelui cecchet și vechi românesc. Ne aflăm brusc într-o cola-borare. Dar în ultimele 2 versuri din strofa a 3-a sînt gata în-vins, la galere pe un vas de pirații:

Mill-kelma jekk tizzina
inixxi bazar demm.

Dar un plic, după vreo două luni, cu o scrisoare purtînd emblema ca un scut de cruciat, a Universității Milda-Malta, pune sub ochelarii mei cîteva poezii în italiană, datorate unui poet adevărat, din care, îmbrăcîndu-mă în haine lucii, de vers, aleg trei — pentru mai dreaptă descifrare și pentru prietenie româno-malteză.

APĂ CE IZVORĂȘTE

Istorie ce va sfîrși într-o zi, a noastră,
ca un pîriu într-o apă stătătoare,
ca o piatră ce se rostogolește la vale,
ca un pendul înșepenit în găoacea sa.

Cînd, seara, întunericul ne învăluie
și copiii încep cu de ce-ul
neștiind ce să spunem, vorbim de altceva
și începem să cîntăm straniu
îmîn ce se ține după noi de la naștere —
„Apă ce izvorăște sîntem; nu ne bea nimeni
căci despre moarte știe sarea din unda noastră.
Pietre sîntem, smulse din altare
de idoli bolnavi, desperați, nimicîți
în luptele dintre ei. Pendul sîntem
pe punctul de a nu se mai legăna.”

ÎȚI BATE UNIVERSUL

Îți bate universul
în puls, zi de zi;
și inima, de-i spui,
din piept îți va sări.

Faci întrebări la stele,
cu întrebări te-alegi:
petalele cîntări sînt
ce nu le uîți în veci.

Poți jupui tăcerea,
totul la fel va sta;
cuvîntul pal o mare
de sînge va vărsa.

VOR MERGE CU TINE OCHII TĂI

Ochii tăi privesc peste țărnul negru
și știu din val perfidia, și ucigașul,
blestematul ciclon. Fără tihnă
în veghe stau ochii tăi, și știu totul
căci valul cu mine l-au trecut
depășind cu mine furtunile
și noapte și zi stau spre întîmpinarea
orei în care voi așipi pe cînd ei
vor veghea mai departe să nu piardă timpul
ce-mi precede sorocul fixat.
Prea scurtă va fi această oră extremă,
vor merge cu mine alături ochii tăi,
pînă ce paginile puține ce-au mai rămas
le voi smulge din calendar.

Prezentare și traduceri de Aurel Răz

STEAN, XXVII, march 1983
P. 30